

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма

АНГЛИСКИ ЈАЗИК

за II година

Гимназиско образование

Скопје, 2025 година

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	<i>Англиски јазик</i>
Вид/категорија на наставен предмет	Задолжителен
Година на изучување	II (втора)
Ниво на изучување	Со втората година од изучување на англискиот јазик во гимназиско образование, треба да се достигне знаење од рамништето B1+ (преодно рамниште), според Заедничката европска референтна рамка за јазиците.
Теми/подрачја во наставната програма ¹	• <i>Тема 1: Личен домен – Лични искуства и ставови</i> • <i>Тема 2: Општествен домен – Живот во заедницата</i> • <i>Тема 3: Професионален домен – Образование и работа</i> • <i>Тема 4: Јавен домен – Глобални прашања и животна средина</i> • <i>Тема 5: Култура и интеркултурна комуникација</i>
Број на часови	3 часа неделно / 108 часа годишно
Опрема и средства	• Компјутер (таблет), печатач, проектор, табла(интерактивна табла), постер. • Фотографии, слики, предмети, флеш карти, стикери. • Материјал за изработка на картички/а, честитки/а, хартија(во боја), хамер, ножици, лепак, блокови и прибор. • Учебник, прирачници, еднојазични речници (англиско-англиски речник); двојазични речници (мајчин јазик-англиски јазик) во печатена и/или електронска форма, списанија во печатена и/или електронска форма.

¹ Називот на темата е формулиран согласно соодветната лексика која преовладува во неа, но при избор на учебник и/или друг дидактички материјал треба да се земат предвид јазичните функции, лексичките единици и граматичките структури застапени во целата наставна програма, без оглед на тоа како се распоредени по темите во наставната програма.

Норматив на наставен кадар	Наставата по Англиски јазик во II (втора) година гимназиско образование може да ја изведува лице кое има: • завршени студии по англиски јазик и книжевност/литература - наставна насока, VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; • завршени студии по англиски јазик и книжевност (со звање професор по англиски јазик и книжевност), VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; • завршени студии по англиски јазик и книжевност/литература - друга насока и со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирани високообразовни установи, VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; • завршени двопредметни студии по англиски јазик и друг јазик, со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирани високообразовни установи, VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; • завршени студии по англиски јазик (со звање дипломиран филолог), со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирани високообразовни установи, VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС; • завршени студии по англиски јазик на друга студиска програма, со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирани високообразовни установи, VII/1 или VIA според МРК и 240 ЕКТС.
--	--

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема: **ЛИЧЕН ДОМЕН – ЛИЧНИ ИСКУСТВА И СТАВОВИ**

Вкупно часови: **27**

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да:

1. слуша и разбира стандарден говор во секојдневна комуникација, која вклучува детален опис на луѓе, искажува согласување/несогласување со соговорникот, изградени релации со други лица од непосредното опкружување, лични интереси, како и опис на здрави животни стилови;
2. чита и разбира дијалози и текстови со специфична содржина на теми за семејството, пријателите, личните рутина, навиките, искуствата, личните интереси и здравите животни стилови, кои содржат описни придавки, како и соодветни колокации, фрази и идиоми;
3. зборува и учествува активно во разговори/дискусии и изразува ставови на теми поврзани со семејство, пријатели, лични рутина, навиките, искуства, лични интереси и здрави животни стилови и усно упатува формална и неформална покана користејќи реченици во *Present Simple Tense*, *Present Continuous Tense*, *Present Perfect Simple Tense* и *Present Perfect Continuous Tense*;
4. пишува кус состав за лични доживувања, искуства и настани и формална и неформална покана.

Содржини (и поими):

а) Јазични функции

- разликување видови прашања
- разликување помеѓу дејство кое се случува во моментот на зборување и/или повторливо дејство во сегашност
- разликување помеѓу дејство кое се случило во минатото, а има резултат во сегашноста и времетраење на дејство кое започнало во минатото и сè уште трае
- искажување сопствено мислење во неформален контекст (дискусија/разговор)
- искажување согласување/несогласување со соговорникот (*me too*, *me neither*, *so do I*, *so have I*)

Стандарди за оценување:

- Препознава различни видови прашања.
- Опишува дејство што се случува во моментот на зборување наспроти повторливо дејство искажано со истата форма.
- Прави разлика помеѓу јазични средства за искажување сегашност преку поимите факт, повторливост, рутина или процес.
- Прави разлика помеѓу дејство кое се извршило во минатото, но чии последици за сегашноста е значајно да се нагласат преку глаголското време (а не преку прилог за минато време) и за дејство кое започнало во минатото и сè уште трае во форма на процес или повторливост.
- Користи соодветни граматички и лексички средства во разговор/дискусија да изрази сопствено мислење и/или лично искуство.
- Разликува фрази со кои при дијалог се изразува и нагласува согласување или несогласување со соговорникот.

- опишување луѓе преку употреба на сложени придавки (опис на надворешен изглед и карактеристики на личноста) - споредување со друго лице (на пр. личност кому му се восхитуваме) - поттикнување дискусија за интереси, хобија и благосостојба - изразување во формален и неформален контекст (писмено и усно) - <i>formal and informal invitations</i> - пишување кус состав (“Нешто интересно ми се случи неодамна”)	- Применува збогатен опсег на сложени придавки при опис на надворешни и карактерни особини на личноста. - Користи усвоени граматички и лексички средства за споредба на личности. - Користи усвоен вокабулар за дискусија на теми поврзани со животен стил, интереси, занимавање со различни хобија и други активности во слободното време. - Применува граматички и лексички средства, соодветни за дадениот регистар и степен на формалност, изразени преку формални и неформални покани. - Опишува сопствени искуства и случувања по пат на состав.
б) Лексички единици - поими за пријателство: <i>classmate, buddy/ mate (informal), companion, acquaintance, peer, colleague, soulmate, conversation, chat, laughter, joke, adventure, memory, celebration, meeting/ gathering, conversation, chat, laughter, joke, adventure, memory, celebration, meeting/ gathering trust, loyalty – faithfulness, honesty – truthfulness, kindness, respect, patience, forgiveness, affection, closeness, connection, bond, argument/ quarrel/ disagreement, misunderstanding, jealousy, betrayal, distance, separation, conflict</i> - колокации: <i>close friend, best friend, childhood friend, true friend, loyal friend, mutual friend, family friend, online friend</i> - фрази: <i>get in touch with, express your feelings, reach out, interact with, put into words, give your opinion, have a lot in common, get on well with,</i>	- Употребува разновиден зборовен фонд на лексички единици за да означи претставници од непосредното опкружување: семејство, пријатели, вклучително и состојби, емоции поврзани со релациите во наведените контексти. - Применува соодветни колокации за опис на пријателството. - Препознава и соодветно употребува фрази при описот на релациите кои ги гради поединецот во интеракцијата со други лица. - Идентификува и применува идиоматски изрази за искажување на односите на поединецот со претставници од непосредното опкружување. - Употребува широк спектар на зборови, вклучително и сложени придавки поврзани со опишувањето личности. - Препознава и употребува фрази за искажување на сопственото гледиште. - Препознава и употребува фрази за искажување согласување или несогласување со соговорникот. - Идентификува и применува фрази со глаголот <i>have</i> во контекст на предметната тема, опис на особини на личност и нејзините релации со непосредното опкружување.

<i>get to know, have a good relationship with, come from the same background, keep in touch</i> • идиоми: <i>a shoulder to cry on, get along (with someone), through thick and thin, as thick as thieves, friends for life, fall out and make up, down to earth, a tough cookie, wear your heart on your sleeve, go the extra mile, cold feet</i> • поими за опишување личности: <i>wide-eyed, green-eyed, open-minded, narrow-minded, greedy, prejudiced, old-fashioned, positive, sociable, outgoing, talkative, shy, reserved, lively, cheerful, serious, sensitive, confident, overconfident, forgetful, sensible, bossy, impulsive, moody, persistent, shoulder-length, eight-year-old, two-faced, a people person</i> • фрази за искажување сопствено мислење: <i>"In my opinion", "I believe that", "From my perspective", "It seems to me", "Personally, I think"</i> • фрази за искажување согласување/несогласување со соговорникот: <i>me too, me neither (A: I love Italian food. B: Me too! A: I can't swim very well. B: Me neither! A: I enjoy reading. B: So do I.)</i> • фрази со глаголот have: <i>have second thoughts about something, have a say in something, have no doubt, have an open mind, have mixed feelings, have a clear idea/understanding, have the ability to, have the potential to, have an impact on, have a heart of gold, have a short temper</i> • поими за интереси, хобија и благосостојба: <i>fitness, wellness, self-care, mindfulness, health, lifestyle, personal growth, stress relief, prevention, balance, relaxation</i>	• Применува соодветна лексика поврзана со интереси, благосостојба, активности во слободно време. • Користи колокациски фрази поврзани со животни стилови и благосостојба. • Користи соодветни фрази за опис на интереси, активности во слободното време, занимавање со различни хобија. • Препознава и употребува соодветни колокации за интереси, активности во слободното време, благосостојба. • Идентификува и применува изрази и востановени фрази за формален и неформален начин на обраќање при устен и писмен начин на упатување покана.
--	--

- колокации: *lead a balanced life, eat a balanced diet, get enough rest/ sleep, take regular exercise, improve your mood, relieve stress/ anxiety, practice deep breathing/ yoga/ meditation, make time for yourself*
- фрази: *take up (a hobby), be into (something), keep fit / stay in shape, wind down/ chill out, work out, hang out, join (a club/ group/ gym), explore (new interests)*
- колокации: *take part in/ participate in (activities, competitions), have a passion for (photography, music, etc.), spend time doing (yoga, crafts, painting), develop a skill/ talent, follow a hobby/ interest, go hiking/ jogging/ cycling/ dancing, do creative work (painting, writing, designing)*
- фрази и изрази за во формален/неформален контекст : *Will you be able to come? Can you come? "You are cordially invited to....", "We request the honour of your presence...." ("Together with their families, (couple's names) request the honour of your presence at their wedding ceremony" "Together with great pride and joy, we invite you to celebrate the graduation of..." "You are cordially invited to celebrate (event name)", "Join us as we celebrate the beautiful marriage of."*)

в) Граматички структури

- формирање прашања за подмет и прирок во реченицата (subject and object questions) (*"Who plays basketball?" "What does Maria play?"*)
- увежбување на сегашни времиња преку контрастирање (споредување и разликување) (*Present Simple Tense, Present Continuous Tense*, (*"She works in a bank." "She is working late today."*)
- увежбување на сегашни времиња преку контрастирање (споредување и разликување) (*Present Perfect Simple Tense, Present Perfect Continuous tense*) (*"I have read three books this month." "I have been reading all morning."*)
- сложени придавки (*"He is a very open-minded person." She has straight, shoulder-length hair that she usually ties back in a ponytail."*)
- глаголи за искажување преференции (verbs of preference- followed by nouns or verbs in the -ing): *I like/dislike, love, don't mind, prefer, can't stand, enjoy*
- степенување на придавки (*"Your dog is faster than Jim's dog." "This phone is more expensive than that one." "That was the most difficult exam we've ever taken."*)
- фразални глаголи: *bring somebody up, calm down, cheer up, come across, cut off, get together, grow up, grow apart, get on with, give in, hang out, keep up(with), look up to, mix somebody up, open up, take after, turn down, work out*
- придавки (*gradable and extreme adjectives*): *tired-exhausted, hungry-starving, good-amazing,*

- Препознава и применува соодветен прашален збор за вршител на дејството и граматички објект во реченицата и применува правилен збороред во реченицата.
- Разликува форма и употреба на граматичко време за сегашност за искажување рутини и тековни активности од времен карактер.
- Идентификува и применува форми на соодветното глаголско време (сегашен прост или сегашен траен перфект) за опишување дејство или настан од минатото, еднократен и завршен, со резултат во сегашноста, повторлив или незавршен.
- Применува збогатена листа на сложени придавки за опис на личности.
- Препознава и користи глаголи за искажување преференции вклучително и форма на именката или глаголот што следуваат во низата.
- Идентификува и употребува група фразални глаголи од предметното значенско поле.
- Препознава и правилно применува форма за правилно степенување кај придавките.
- Разликува придавки кои може да бидат степенувани и придавки кои не се степенуваат поради природата на нивното лексичко значење.
- Користи модални глаголи за искажување способност.
- Разликува и соодветно применува механизми на зборообразување за изведување на именки, придавки, глаголи со додавање на соодветната претставка или наставка.

*dirty-filthy, hot-boiling, bad-terrible, cold-freezing,
big-enormous/huge, small-tiny*

- модални глаголи за искажување способност:
*can/could/be able to ("We can solve this problem
together." "She could read when she was four." "I
am able to work under pressure.")*
- зборообразување: *verb to adjective, adjective to
noun, noun to noun: verb to noun*
happy +ness= happiness
well+ ness= wellness
care+ ful= careful
starve+ ing= starving
ambition + ous=ambitious

Примери на активности:

Практична активност: „Кој сум јас“ Учениците во парови пишуваат дијалог преку кој се претставуваат себеси, своите интереси, своето хоби и активности во слободното време.

Пример:

“How do you spend your free time?”

“Do you have brothers or sisters?”

“Are they older or younger than you?”

“Have you ever met a famous person?”

Квиз: „Зборообразување“ квиз со прашања во кој е дадена една форма на зборот а учениците ја пишуваат потребната форма.

Пример: *happy- happiness, care-careful, sad-sadness, forget-forgetful*

Индивидуална активност: „Спореди ги твоите лични искуства“ учениците споредуваат свои лични искуства со степенување на придавки.

Пример:

“Two different trips you have taken.”

“Two different projects you have worked on.”

“Two students you have worked with.”

“Two periods of your life”

Истражувачка активност: Учениците поделени во групи истражуваат и пишуваат совети на кој начин да се води здрав живот.

Пример: *“Daily physical activity, eating habits, sleep routines.”*

Креативна активност: Учениците во групи создаваат мисловни мапи преку групирање на зборови во следните категории: *mental health, physical wellbeing, emotional intelligence, habits.*

Пример: *Mental health: regular exercise, healthy diet, talking to someone (friend, therapist), meditation or mindfulness, getting enough sleep.*

Играње улоги: „Нови вештини, новиот јас“ учениците создаваат дијалог, во којшто ги опишуваат своите новостекнати вештини, при што го користат новоусвоените вокабулар и модалните глаголи.

Пример:

One student is learning a new skill or hobby (e.g. painting, swimming, cooking), the other asks about it.

Use can/ can't/ be able to/ manage to, in order to talk about progress:

“Now I can make pasta from scratch!” / “At first, I couldn't hold a brush properly.”

Играње улоги: “Dealing with stress-visiting a life coach“ учениците се претставуваат себеси низ дијалог преку следните прашања:

How do you spend your free time? What was the last book you read? Do you have any pets? Do you like to cook? What's your favorite food? Are you good at cooking/swimming/etc? Do you have brothers and sisters? Are they older or younger than you? Do you live in a house or an apartment? Have you ever lived in another country? Have you ever met a famous person? Tell me about a favorite event of your adulthood. Tell me about a favorite event of your childhood. What are your hobbies? What types of music do you like? What is your favourite song, artist? What countries have you visited? What country are you from? What do you do on Sundays? What do you like to do in your free time? Do you like sports? What is your motto? What kind of food do you like? What kind of people do you like? What kind of people do you not like? What languages do you speak? What two things could you not do when you were a child, but you can do now? What's something you do well? Who do you respect the most? Who has had the most influence in your life? Would you like to be famous? What do you think you will be doing five years from now? Where do you think you'll be living five years from now? What is your goal in life? Are you a 'morning' or 'night' person? When do you feel best? In the morning, afternoon, or evening? Which do you prefer, sunrises or sunsets? Are you a task oriented person or a people oriented person? What kind of woman/man would you like to marry?

Натпревар: Учениците пишуваат кратка приказна за едно лично искуство со новостекнат пријател, користејќи ја соодветната лексика и граматички времиња.

Пример:

“I had a misunderstanding with my childhood friend, but we managed to solve it.”

“A true friend is someone who supports you even during hard times.”

“We have shared so many memories, adventures, and jokes together.”

Групна активност: Учениците во групи замислуваат дека се пријатели од детството и се опишуваат меѓусебе (нивните карактеристики, однесување, меѓусебни односи, преференции и позитивни моменти од нивната „групна историја“).

Пример:

“We get on well with each other.”

“Sometimes we grow apart, but we always get together again.”

“We can't stand arguing, so we try to stay calm.”

“We prefer having open conversations than ignoring problems.”

Дискусија: Учениците водат дискусија со употреба на соодветната лексика и граматички структури на дадени теми.

Пример:

“What makes you feel happy or relaxed?”

“Do you prefer spending time alone or with others? Why?”

“What is one habit you have recently started or want to start?”

“What are the most important things in your daily routine?”

Симулација на дискусија: Учениците се дел од ученички совет и дискутираат како да се подобри животниот стандард кај учениците — повеќе време за одмор, различни хобија и пријатели, без да се запостават обврските.

Пример:

“In my opinion, students need more free time.”

“Let’s have an open mind about new ideas.”

“She has the ability to organize her time well”

Игровна активност: Таен профил: учениците индивидуално подготвуваат тајни профили за некои свои соученици, а потоа се обидуваат да ја најдат вистинската личност која одговара на тој профил.

Пример: *This person is very health-conscious. She exercises regularly, practices yoga, and has a passion for photography. She is very open-minded and always likes to explore new hobbies. In the past few months, she has read several books about mindfulness. She always makes time for herself and likes to hang out with friends in nature.*

Тема: **ОПШТЕСТВЕН ДОМЕН – ЖИВОТ ВО ЗАЕДНИЦАТА**

Вкупно часови: **27**

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/на да:

1. слуша и разбира информации поврзани со карактеристики на заедницата, објектите во заедницата, позитивните и негативните појави и прашања што ги засегаат заедницата и општеството;
2. чита и разбира потребна информација од информативни текстови, летоци, списанија, блогови, извештаи за теми поврзани со животот во заедницата;
3. зборува и учествува во дискусии за предизвици во урбаната средина користејќи реченици во *Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Simple Tense* за детално опишување минати настани и активности поврзани со заедницата;
4. пишува куса порака и резимирана информација и состав за замислено совршено живеалиште, користејќи ги усвоените граматички и лексички средства.

Содржини (и поими):

Стандарди за оценување:

а) Јазични функции

- донесување заклучок/ дедукција
- опишување живеалишта (куќи и згради) и градови
- искажување дејство кое се случило пред друго дејство во минатото
- разликување помеѓу завршено просто и трајно дејство во минатото и завршено дејство пред друго дејство во минатото
- опишување минати настани
- искажување минати навики, состојби и повторливи дејства
- претставување на локалната заедница и проблемите во неа, како и поттикнување дискусија за нивно решавање, нудење услуги и помош на луѓето
- давање информации со употреба на односни реченици и разликување помеѓу истите
- барање и давање потврда со јазични опавчиња
- искажување барања/ дозвола/ давање понуда
- пишување куса порака со важни информации
- пишување (опис на мојата куќа од соништата)

- Употребува соодветен модален глагол за искажување донесување заклучок/ дедукција.
- Применува усвоена лексика за опис на околината, заедницата во која живее, објектите на домување.
- Прави разлика во употребата на минатите времиња (за просто наспроти трајно дејство, како и за предминато време, за дејство завршено пред друго минато дејство).
- Поврзува реченици во низа за да прераскаже минат настан, посетено место и/или лично искуство, при што соодветно ги употребува глаголските времиња (*Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Simple Tense*).
- Применува соодветно *used to* и *would* за минати настани, состојби и повторливи дејства.
- Употребува соодветна лексика при опис на локалната заедница и прашањата што ја засегаат.
- Разликува и применува соодветни односни реченици при соопштување информации.
- Користи јазични опавчиња (*Question tags*) како начин на додадена експресивност при барање или давање потврдување на искажаното.
- Препознава и применува соодветни граматички и лексички средства за барање и давање дозвола, давање понуда и предлог.
- Користи новоусвоен вокабулар за да напише куса порака (резимирана информација).
- Поврзува реченици во мисловна целина (пишан текст) применувајќи соодветни сврзувачки средства со цел одржување на кохезијата на продуцираниот текст на тема објект на домување за кој мечтае.

б) Лексички единици - поими за живеалишта: <i>attic, balcony, basement, block of flats, doorbell, first floor, flat, front door, ground floor, landing, lock, steps, terrace, detached house, semi-detached house, terraced house, cottage, bungalow, villa, farmhouse, mansion, townhouse, duplex, mobile home, holiday home, summer house, eco-house</i> - идиоми и фрази: <i>a roof over your head</i> ("I may not have much money, but at least I have a roof over my head.") <i>get your foot in the door</i> (It's not my dream job, but it's a way to get my foot in the door.) <i>build castles in the air</i> ("He's always building castles in the air instead of taking real action.") <i>go through the roof</i> ("House prices have gone through the roof this year.") - поими поврзани со места во заедницата: <i>shelter, square, cinema</i> - колокации: <i>civic centre, town square, homeless shelter, soup kitchen, recreation centre, senior centre, youth centre</i> - идиоми: <i>it takes a village, lend a hand, pitch in, get involved, look out for each other, give back to the community, do your bit, make a difference, step up and help</i> - поими поврзани со предизвици во општеството: <i>vandalism, inequality, isolation, overcrowding, lack of access</i> - поими поврзани со вредности во општеството: <i>inclusion, diversity, equality, solidarity</i> - поими поврзани со општествени и социјални услуги: <i>service, customer/ client, community, volunteer/ volunteer work, organization/ charity/ foundation, donation/ fundraiser/ support, advice/ guidance/ assistance, social worker/ care worker/ helper, emergency service/ healthcare/ social service, repair service/ delivery service/ postal service</i>	- Препознава значење на разновиден зборовен фонд поврзан со опишување на локалната заедница, со акцент на објектите за домување. - Разликува и користи значење на широк спектар зборови и соодветни колокациски фрази поврзани со места во заедницата. - Препознава и употребува идиоми и фрази поврзани со предметната тема. - Применува соодветни сложени именки за опис на нерезиденцијални објекти во заедницата за кои го владее механизмот на зборообразување (именка+именка, придавка+именка) и сл. - Разликува и користи идиоми со поими својствени за животот во заедницата. - Употребува лексика поврзана со предизвици во општеството. - Употребува лексика поврзана со вредности и позитивни примери во заедницата и општеството. - Употребува лексика поврзана со услуги достапни во заедницата и во општеството. - Идентификува и применува лексика со која се опишуваат општествените норми. - Разликува и користи колокации за опис на услуги, релации и лица во заедницата. - Разликува и користи фрази и идиоми за опис на услуги, релации, иницијативи и настани значајни за заедницата и општеството. - Препознава и применува богата лексика за типови населени места. - Користи соодветни придавки за опис на карактеристиките на населените места. - Идентификува и употребува лексика за предизвиците на животот во заедницата во урбана средина.
--	--

• поими за опишување општествени норми: <i>helpful/ caring/ kind / supportive, reliable/ responsible/ trustworthy, professional/ experienced/ trained, community-minded/ dedicated/ generous, charitable/ selfless/ patient</i> • колокации: <i>provide a service, offer help/ assistance, give advice / support, do volunteer work, make a donation, take part in a charity event, raise money for a cause, deliver goods / provide information, look after elderly people / children, help people in need/ in trouble, support local communities</i> • фрази и идиоми: <i>take part in a clean-up campaign, work for a charity/ NGO, collect money or clothes for the poor, volunteer at a hospital / animal shelter, organize a blood drive / charity concert, visit elderly people in care homes, go the extra mile, have a heart of gold, give someone a hand, stand by someone, pull your weight, be in someone's shoes</i> • поими за населени места: <i>city, town, village, suburb, downtown, neighbourhood, countryside</i> • колокации: <i>capital city, residential area, industrial area, business/ historic district, old town, metropolis/ urban area, rural area, city centre</i> • карактеристики на населени места: <i>lively, vibrant, modern, busy, exciting, cosmopolitan, clean, safe, green, friendly, peaceful, noisy, crowded, polluted, stressful, expensive, unsafe, dirty, dangerous, dull, boring, run-down</i> • предизвици во урбана средина: <i>traffic jams/ congestion, air/ noise pollution, litter, waste, poverty, unemployment, crime vandalism, homelessness, overcrowding, lack of green spaces, poor public transport, high cost of living, run-down buildings</i> • идиоми: <i>the hustle and bustle, a concrete jungle, in the heart of the city, the city never sleeps, to build bridges, clean up your act, pull together, hit the streets, close-knit community, make a difference</i> • фрази со глаголот <i>go</i>:	• Препознава и користи идиоми за сликовит опис на животот и појавите во заедницата. • Разликува и употребува фрази со глаголот <i>go</i> (во комбинација со предлог и со придавка).
---	--

<u>go + preposition</u>: <i>go away, go out, go back, go on, go off, go over, go through, go along with, go after, go without</i> (She went away for the weekend. She went through a difficult time last year.) <u>go + adjective</u>: <i>go missing, go wrong, go crazy/mad, go quiet, go bad</i> ("His phone went missing at school".) The fruit went bad because it was too hot". The fans went crazy when the band came on stage".)		
в) Граматички структури • форма, употреба и увежбување на модални глаголи за донесување заклучок/дедукција: <i>must / might / could / can't / may / might</i> ("He might be at the library, but I'm not certain." "It may rain later, so take an umbrella." "She must be tired after working all day.") • форма и употреба на <i>Past Perfect Simple Tense</i> ("When I arrived, the students had already left.") • увежбување на времиња преку контрастирање /споредување/ разликување (<i>Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Simple Tense</i>) ("I watched a movie last night." "She was studying at 9 PM last night." "They had left when we got to the party.") • форма и употреба на <i>used to/ would</i> ("She used to visit her grandparents every summer." "Every summer we would go to the seaside.") • употреба и изоставување на определен и неопределен член ("He wants to buy an apple." "I liked the movie we watched yesterday.") • увежбување на односни реченици (<i>defining, non-defining</i>) ("The man who lives next door is a doctor." "Rachel, who we met yesterday, lives next door.") • форма и употреба на јазични опавчиња - <i>Question tags</i> ("She visited her sister yesterday, didn't she?")	• Користи соодветен модален глагол за изведување заклучок/ дедукција и прави разлика помеѓу модалните глаголи во однос на степенот на сигурност на изведениот заклучок. • Применува соодветна форма на глаголско време за предминато дејство. • Разликува форма и употреба на <i>Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Simple Tense</i> и соодветно ги применува во контекст. • Користи соодветни прилози и прилошки определби при усно и писмено изразување. • Разграничува значење на <i>used to</i> и <i>would</i> за минати настани/ навики кои повеќе не се актуелни или за повторливост во минатото. • Разликува форма на <i>Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Simple Tense</i> и соодветно ги применува во контекст. • Разликува специфичности на соодветен показател на категоријата определеност кај именките (определен член, неопределен член, изоставување на член). • Користи соодветен член (определен, неопределен) кај именките и ги разликува специфичностите. • Користи соодветно и ги разграничува односните реченици.	

• придавки кои завршуваат на -ed/ -ing: <i>disappointed/ disappointing, bored / boring, amused / amusing, interested/ interesting</i> • сложени именки според начинот на кој се образуваат: <u>именка + именка</u> (<i>toothpaste, bus stop, football, car park</i>) <u>глагол + -ing + именка</u> (<i>driving licence, swimming pool, washing mashine</i>) <u>именка + глагол + -ing</u> (<i>hairdressing, storytelling, weightlifting, timekeeping</i>) <u>придавка + именка</u> (<i>greenhouse, blackboard, software, fast food</i>) <u>именка + предлог + именка</u> (<i>passer-by, editor-in-chief, brother-in-law, mother-in-law</i>) <u>глагол + именка</u> (<i>haircut, sunrise, pickpocket, playtime</i>) • степенување на прилози ("quietly/ more quietly/ most quietly; well/ better/ best; badly/ worse/ the worst; slowly/ more slowly/ most slowly; seriously/ more seriously/ most seriously; early /earlier/earliest; far/ farther/further, farthest/furthest; hard/ harder/hardest; fast/ faster/fastest; late/ later/ latest; cheaply/ more cheaply/ most cheaply; little/ less /least; much /more/ most") • прилози за интензитет: <i>a bit, absolutely, completely, extremely, fairly, not very, not really, quite, rather, really, reasonably, slightly, terribly, so, too, almost, absolutely, just, slightly, pretty</i>	• Применува соодветна форма на јазични опавчиња (<i>Question tags</i>) и ја разликува нивната примена за постигнување ефект на експресивност на изразот. • Применува и прави разграничување помеѓу придавките што завршуваат на - ed наспроти придавките што завршуваат на - ing. • Разликува и користи сложени именки. • Применува механизми на зборообразување на сложените именки според начинот на кој се образуваат: (именка + именка, глаголска именка + именка, именка + глаголска именка, придавка + именка, именка+предлог+именка, глагол + именка). • Разликува и користи форми на степенување на прилозите. • Применува широк спектар на прилози за интензитет. • Препознава стилски нијанси и разлики во експресивноста при употребата на прилозите за интензитет.
Примери на активности: Практична активност: "Community map and house hunt" учениците цртаат карта на едно населено место. На картата означуваат различни типови живеалишта (<i>detached house, terraced house, bungalow, block of flats</i> и др.), и обележуваат места од заедницата (<i>cinema, youth centre, soup kitchen, senior centre, shelter</i>). Потоа презентираат: "Here is the _____ (block of flats), over there is a villa, near the soup kitchen, etc."	

Пишуваат кратки реченици (на пример: “I would like to live in a cottage because it’s peaceful”).

Целта: да го применат вокабуларот во конкретна, визуелна форма и говорна вежба.

Квиз: “Housing and community vocabulary quiz” учениците подготвуваат квиз (Kahoot, Quizizz) со следниот тип прашања:

1. **Multiple choice:** E.g. Which is a detached house?
2. **Fill in the gap:** He used to live in a ____ (terraced house) before moving to a villa.
3. **Match:** Pair idioms with значење (“go through the roof” — “to increase dramatically”)
4. **Sentence correction:** Коригирај ги грешките: “She had left when I arrived yesterday.” - “had already left

По квизот, во групи учениците објаснуваат зошто го избрале одговорот, користејќи модални глаголи (must / might etc.) за да дадат објаснување.

Работа во парови: “My dream home / community journal entry” учениците пишуваат краток текст на тема: “My dream home and how I would help in my community.” Учениците користат минимум пет термини за живеалишта (e.g. attic, balcony, bungalow, duplex, eco-house), минимум два идиоми (a roof over your head, get your foot in the door, etc.), и една реченица со Past Perfect Simple Tense, една реченица со модален глагол (must/might), и една односна реченица (defining/ non-defining). Потоа учениците ги разменуваат своите напишани текстови со друг ученик во пар и даваат коментари (editing) — проверка на граматика и лексика.

Истражувачка активност: “Case studies of communities & housing issues” учениците се делат во мали групи и секоја група добива една конкретна заедница/општина/град/село (на пример: една приградска населба, урбана зона и зона со висок станбен комплекс). Учениците истражуваат за предизвиците во таа заедница: overcrowding, lack of access to services, inequality, pollution, homelessness и какви решенија може да се спроведат (volunteer work, charity organisations, community centers). Составуваат мини извештај/ презентација и предлагаат соодветни мерки: pitch in, give back to the community, make a difference. Во презентацијата ги користат идиомите и вокабуларот што го изучиле.

Креативна активност: “Design a community poster/ campaign” во групи, учениците дизајнираат обичен или дигитален постер за една од следниве теми: Volunteer work / charity work in your community or Promoting inclusion, diversity, equality На постерот испишуваат слогани со идиоми и фрази (“pitch in”, “step up and help”, “make a difference”), визуелни елементи (цртење куќи, заеднички простор, луѓе што помагаат), и краток опис (кој, каде, како да се вклучат). Групите ги презентираат постерите и ги објаснуваат своите избори.

Играње улоги: “Community meeting / town hall meeting” на учениците им се доделуваат улоги: **претставник на локалната власт, жител, активист, социјален работник, претставник на невладината организација (NGO)**. Учениците добиваат теми за соочување со одредени предизвици како што се: *overcrowding, lack of green spaces, homelessness, vandalism*. Секој ученик искажува свој став и предлага мерки користејќи модални глаголи (*must/ might/ could*), идиоми (*give back to community, step up and help*), и вокабулар од темата. Учениците на крај од часот избираат најдобро идејно решение.

Натпревар: “Housing & idiom relay race/ board game” Учениците се делат во групи кои се движат по претходно направена т.е. нацртана патека. На секоја станица ги чека различен предизвик:

- Да се употреби идиом во пример
- Да се состави реченица со даден тип живеалиште и модален глагол
- Да се одговори на прашање поврзано со community issues

Групите се натпреваруваат кој прв ќе стигне до целта понудувајќи точни одговори. Учениците освојуваат поени и на крај се избира победникот со најкреативна составената реченица.

Дискусија: “Which is better: urban life or rural life?” учениците учествуваат во дебата/ структурирана дискусија на следниве теми: една група за *urban life*, другата за *rural life*. Учениците користат вокабулар и идиоми: *city, suburb, countryside, business district, residential area, polluted, noisy, peaceful, crowded, the hustle and bustle, in the heart of the city, close-knit community*. Секој ученик дава аргументи користејќи модални глаголи: “It may be quieter in rural areas, but there must be trade-offs in services.”

Симулација на дискусија: “Social services allocation meeting simulation” симулација на дискусија: учениците во групи одлучуваат како да распределат ограничен број ресурси (финансии, волонтерска работа) за различни проекти: изградба на youth centre, социјална услуга за бездомници, зелени простори, обновување на стари згради. Секоја група добива „предлог проект“ и во кратка презентација објаснува зошто нивниот проект заслужува средства, користејќи фрази: “give advice/ assistance”, “make a donation / fundraiser”, “volunteer work”, “charity”. Останатите ученици поставуваат прашања, на пример: *Could you guarantee long-term sustainability? What about inclusion?*

Практична активност: направете постер преку тимска работа на кој се промовира настан во заедницата
- за чистење, собирање облека и храна, саем на книга, за вдомување на животни/миленичиња.

Дебата: учениците поделени во две групи дебатираат за најпотребни нешта во заедницата
- младински центар, рециклирање, нов парк

Практична активност: учениците се делат во групи и секоја група креира акциски план на дадена тема од хуманитарен карактер. Пример: <i>Create an action plan for one of the following topics: Get involved in the community, Volunteer for a community project, Organize a neighborhood event, Build strong community ties, Participate in community meetings, Raise awareness about local issues, Help those in need, Support local businesses, Create a welcoming environment, Promote cultural diversity.</i> Практична активност: „Волонтирај”: Учениците во мали групи се организираат за волонтерски активности по нивен избор. На пример: за работа во народна кујна или помош на стари и болни лица. Потоа, пишуваат есеј од практичното стекнато искуство. Креативна активност: Учениците организирани во групи изработуваат еден заеднички мурал, на кој ќе се прикаже идентитетот на заедницата/населбата.	
Тема: ПРОФЕСИОНАЛЕН ДОМЕН – ОБРАЗОВАНИЕ И РАБОТА Вкупно часови: 27	
Резултати од учење: Ученикот/ученичката ќе биде способен/на да: 1. слуша и разбира информации поврзани со образование, видови работа, вештини и компетенции, кариерна определба, технологија, бизнис и социјални медиуми; 2. чита и разбира потребни информации од текстови поврзани со образование, видови работа, вештини и компетенции, кариерна определба, технологија, бизнис и социјални медиуми кои содржат модални глаголи за изразување наредба, обврска, дозвола и забрана (<i>must/have to/don't have to/ mustn't</i>); 3. зборува и учествува во дискусии за образование, видови работа, вештини и компетенции, кариерна определба, технологија, бизнис и социјални медиуми, користејќи реченици во <i>Present Perfect Simple Tense</i> и <i>Present Perfect Continuous Tense</i> за искажување на минати дејства, настани што завршиле во минатото, а имаат последици во сегашноста или дејства што се уште траат; 4. пишува оглас за вработување, мотивациско писмо и соодветно применува форми за реален/нереален услов, како и активни/пасивни конструкции.	
Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:

а) Јазични функции:

- изразување мислење за кариерна определба и идно образование
- изразување мислење за социјални медиуми, технологија, бизнис, комуникација и онлајн интеракција
- искажување хипотетички ситуации
- искажување лични искуства
- опишување настани кои започнале во минатото и се уште траат
- опишување настани кои се случиле во минатото, а имаат последици во сегашноста
- искажување дејства кои се случиле во блиско минато
- искажување реален и нереален услов
- разликување дејства со и без нагласување на вршителот
- искажување наредби/обврски/дозволи/забрани
- пишување неформален оглас за вработување
- пишување мотивациско писмо

- Разликува и применува лексика поврзана со образование, кариерна определба, видови работа.
- Применува соодветни лексички и граматички средства за искажување став, мислење за деловната сфера, социјалните медиуми и интеракција, технологијата, електронската комуникација.
- Користи соодветна форма на глаголите во условните дел-реченици и го препознава значењето зад соодветната форма во однос на степенот на веројатност (реален и нереален услов).
- Разграничува и применува соодветна форма на *Present Perfect Simple Tense* и *Present Perfect Continuous Tense*, за соодветните значења (конкретно лоцирање во минатото со прилог за време наспроти минато дејство неозначено со прилог за времето на случување, лично искуство, блиско минато, настан кој започнал во минатото и се уште трае и сл.).
- Користи соодветна форма на *Present Perfect Simple Tense* и разграничува значења на дадената форма.
- Употребува соодветен модален глагол за искажување наредба, обврска, дозвола, забрана.
- Разбира пишан текст или аудио-визуелен материјал на тема видови работа.
- Поврзува (усно и писмено) повеќе реченици во низа за опис на работно место, професија, сопствено претставување во смисла на стекнато образование и вештини за работното место.
- Поставува и одговара на прашања во дискусија и/или по слушната/прочитана содржина.
- Одржува континуитет во интеракцијата.
- Одговара на прашања во разговор/дебата/дискусија употребувајќи усвоена лексика, колокации, фразеолошки изрази и граматички структури при искажување ставови за теми поврзани со образование, работа, професии.

	• Поврзува зборови од новоусвоената лексика со цел да напише оглас и мотивациско писмо.
б) Лексички единици • поими поврзани со работа: <i>to apply for (a job, a course), to hire/ to fire/ to dismiss someone, to resign, to gain experience (get experience), to achieve (reach a goal), to succeed in, to manage (a project, a team), to deal with (a problem, a situation), to pursue a career in, to get fired/ dismissed, to climb the career ladder, to be laid off/ made redundant, visit/meet clients, advise clients, do paperwork, nine-to-five job, flexi-time, do/work overtime, shiftwork, sick pay</i> • поими за видови работа: <i>blue-collar job – manual work (factory, construction, etc.), white-collar job – office or professional job, freelancer – self-employed person</i>	• Препознава и разликува значење на зборови (во предметните лексички полиња) со кои се именуваат видови работа, различни видови работно опкружување и работни односи. • Набројува и објаснува значење на фрази поврзани со видови работа и работни места. • Препознава и користи именки и именски фрази при именување, опис на професии и видови ангажмани. • Применува усвоени колокации поврзани со различни видови професии, работни места, како и лични особини и квалитети за работа. • Составува (усно и писмено) реченици применувајќи соодветен вокабулар и фразеолошки изрази за лично претставување во професионален контекст.

working for different clients, remote work – working from home or outside the office, shift work – working at different times (day shift, night shift), temporary contract – job for a short period, permanent contract – long-term job with stability,

- фрази: *careful with, difficult for, fed up with, ready for, apply for, prefer to, take up, in charge of (responsible for), take over*
- поими за образование: *enroll / enrolment, syllabus, assessment, coursework, credits, thesis / dissertation, academic performance, drop out, timetable / schedule, tuition fee, academic achievement / get top marks / good grades, make progress / improve skills, have a talent for (languages, art...), to train (teach new skills),*
- фрази и идиоми: *all work and no play, team spirit, show your true colours, give it your best shot, out of your comfort zone, go for it!, get down to work, work your way up, pull your weight, go the extra mile, a dead-end job, take on responsibility*
- вештини и компетенции: *critical thinking, problem-solving, presentation skills, communication skills, time management, study habits, soft skills, organisational skills, teamwork, active listening,*
- поими за технологија, бизнис и социјални медиуми: *tech-savvy, update / upgrade, user-friendly, feed / newsfeed, account, profile, follower, subscriber, a hashtag, viral post, meme, content creator, vlogger, blogger, fake news, disinformation, misinformation, cloud storage, smart device, gadget, AI / Artificial Intelligence, startup, entrepreneur, revenue / profit / turnover, investment / investor, target market, launch / release, outsource / in-house*
- фрази и идиоми: *break the internet, clickbait, in real life (IRL), tag along, out of the loop, filter bubble, cutting-edge*

- Набројува, опишува и употребува лексика поврзана со образование.
- Препознава и користи колокации, фрази и идиоми поврзани со образование и стекнување квалификации – знаења и вештини.
- Препознава и употребува широк опсег на именки, придавки, колокации за опис на професија, работно место и тип на работен однос.
- Разликува и применува фрази и идиоми во контекст на професионално работење.
- Разликува и користи лексика поврзана со опис на вештини и компетенции во професионален контекст.
- Препознава и разликува лексика поврзана со технологија, бизнис и социјални медиуми.
- Употребува фрази и идиоми поврзани со технологија, бизнис и социјални медиуми.
- Разликува и користи синоними во лексичкото поле поврзано со професии, бизнис, технологија и социјални медиуми.
- Препознава и применува антоними во предметното лексичко поле.

<i>technology, plug and play, tech-ie/ computer nerd/ gadget freak, the digital age/ digital era, go viral, go public, disrupt the market, be ahead of the curve, think outside the box, raise funds/capital, wear several hats</i> • синоними: <i>careful with=cautious with, difficult for=hard for, fed up with= tired of, ready for=prepared for</i> • антоними: <i>careful with ≠ careless with, difficult for ≠ easy for, fed up with ≠ pleased with , apply for ≠ reject, prefer to ≠ dislike, take up ≠ give up, in charge of ≠ subordinate to, take over ≠ hand over</i>	
в) Граматички структури: • увежбување на времиња преку контрастирање /споредување/ разликување на <i>Past Simple Tense</i> и <i>Present Perfect Simple Tense</i> ("<i>I visited London last year.</i>" "<i>I have visited London (many times).</i>") • увежбување на <i>Present Perfect Simple Tense</i> со употреба на прилозите: <i>just, for, since, already, yet</i> ("<i>I have just seen your message.</i>" "<i>I have already finished the project.</i>" "<i>Have you spoken to her yet?</i>") • форма и употреба на условни- дел реченици (<i>Zero Conditional, First Conditional, Second Conditional, Third Conditional</i>) ("<i>If the temperature falls below 0°C, water freezes.</i>" "<i>If it rains, we will stay at home.</i>" "<i>If I won the lottery, I would travel around the world.</i>" "<i>If they had left earlier, they would have caught the train.</i>") • увежбување на условни дел-реченици (<i>Conditional clauses: zero conditional, first conditional, second conditional, third conditional</i>) • форма, употреба и увежбување на модални глаголи за обврска, дозвола, наредба и забрана - <i>can/ can't /must/ have to/ don't have to/ mustn't/ should/ shouldn't</i> • увежбување фрази за хипотетички ситуации: <i>had better, if only, I wish</i> ("<i>They had better not be late for the</i>	• Разликува форма и употреба на <i>Past Simple Tense</i> и <i>Present Perfect Simple Tense</i>. • Споредува и разликува помеѓу <i>Past Simple Tense</i> и <i>Present Perfect Simple Tense</i> на ниво на форма, начин на образување и употреба (сегашен перфект со компонента на значење минато искуство, блиско минато). • Користи соодветни фрази за хипотетички ситуации, како и условни дел - реченици на <i>Zero Conditional, First Conditional, Second Conditional, Third Conditional</i>. • Разграничува степени на веројатност во хипотетичките ситуации и време на кое упатува условната дел-реченица, заради избор на соодветен кондиционал. • Разликува контексти за правилна употреба на модалните глаголи за искажување обврска, дозвола, наредба и забрана. • Применува соодветни фрази за хипотетички ситуации, напоредно со соодветна форма на глаголот во зависност од времето на кое се однесува. • Препознава и применува пасивни конструкции со соодветна трансформација во актив. • Користи соодветна комбинација на глагол и предлог.

<i>meeting.” “If only I knew the answer!” “I wish I hadn’t forgotten my keys.”)</i> • форма и увежбување на пасивни конструкции (<i>Present Simple Tense, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous Tense, Present Perfect Simple u Future Simple Tense</i>) (<i>“The house was being painted when I arrived.”)</i> • глагол + предлог <u>-about:</u> <i>agree about, think about, complain about, argue about, worry about, talk about</i> <u>-for:</u> <i>wait for, apologise for, pay for, care for, apply for, search for, vote for</i> <u>-with:</u> <i>argue with, cope with, agree with, deal with</i> <u>-in:</u> <i>believe in, succeed in, take part in</i> <u>-on:</u> <i>depend on, rely on, insist on, concentrate on</i> <u>-to:</u> <i>belong to, listen to, object to, reply to, admit to, confess to</i> • фразални глаголи: <i>call off, give back, put off, set up, stay up, take away, take over</i>	• Употребува релевантни фразални глаголи, поврзани со предметното подрачје.
Примери на активности: Играње улоги: „Симулирано работно интервју”: секој ученик пишува информации за себе: образование, искуство, вештини, достигнувања. Во парови разменуваат улоги, работодавач и кандидат за работа. Пример: “Where did you go to school?” “What subjects did you enjoy the most?” “Have you ever worked on a group project?” “What skills have you developed recently?” “Have you ever volunteered?” Квиз: „Образование и наука, што ако?": учениците во групи решаваат квиз со повеќе понудени опции, пополнуваат реченици и коригираат грешки во реченици преку употреба на условни реченици и модални глаголи. Пример: “1.If scientists don’t follow safety rules, accidents _____. ” a) happen	

b) will happen

c) would happen

"2. In the lab, students _____ touch the equipment without supervision."

a) can

b) mustn't

c) may

Индивидуална активност: Учениците пишуваат краток новинарски текст за даден настан со примена на пасивни конструкции.

На теми:

"A major scientific discovery made by teenagers"

"Schools that use only artificial intelligence"

Истражувачка активност: Учениците во групи истражуваат на тема која вклучува идни професии и подготвуваат кратка презентација со најважните информации.

Пример:

"What does this person do?"

"What kind of education is required?"

"What skills are needed?"

Работа во парови: „Твоето училиште од соништата”: учениците во парови основаат свое училиште според свое лично убедување, при што ги вклучуваат следните информации: како би изгледало, кои предмети би се изучувале, правила и обврски. На крај изготвуваат кус состав.

Пример за воведни реченици: *"Welcome to our school called..." "We believe education should be..." "Students are allowed to... / must... / can..." "We help students go out of their comfort zone and give it their best shot." "Our school encourages team spirit and creativity."*

Играње улоги: „Советници за кариера”: учениците работат во парови или групи и имаат улога на советници за кариера кои им помагаат на младите луѓе да одлучат за својата идна професија.

Пример: *"You should consider your skills and interests." "This job might be more challenging but more rewarding." "You ought to improve your communication skills."*

Игровна активност: *"Guess the Job"*: учениците добиваат карти со зборови/фрази од темите (видови работа, образование, вештини, идиоми). Еден член од тимот извлекува карта со термин (на пример: *"blue-collar job"*). Учениците го објаснуваат или дефинираат поимот без да го

изговорот зборот. Останатите во тимот треба да го погодат поимот. Оној кој треба да погоди поставува прашања со да или не (*yes/no questions*). *Do you work with animals?"/ "Do you wear a uniform?"*

Групен проект: „Правила на однесување во канцеларија”: учениците работат во групи и секоја група составува сет од 8-10 правила за однесување и работа во канцеларија, користејќи модални глаголи (*must, have to, can, can't, mustn't, should, shouldn't, don't have to*).
Пример: *"Employees must wear their ID badges at all times."* *"You can't use your phone during meetings."* *"Staff should be polite to clients."* *"You don't have to come early on Fridays."*

Дискусија: Учениците се вклучуваат во дискусија на дадена тема преку употреба на модални глаголи, хипотетички реченици, пасивни реченици, изразување мислење и аргументирање.

Тема: *"Should schools prepare students better for the world of work?"*

Пример: *"Schools should teach more practical skills."*

"Students must learn how to manage their time."

"If only schools had more resources for career guidance."

"I wish I had been taught more about teamwork."

Индивидуална активност: Учениците ги пополнуваат празните места во речениците со изучените глаголи со предлог.

Пример:

"I always _____ my classmates during group projects." (agree with)

"She _____ the noisy environment in the library." (complain about)

Дебата: учениците поделени во две групи: група со аргументи За и група со аргументи Против дебатираат на тема за работа од дома или како фриленсер (*remote work или freelance job*).

Корисни фрази: *"What do you do for a living?"*, *"He works as a..."*, *"She is responsible for..."*, *"No two days are the same."*, *"She usually starts work at..."*, *"His job involves..."*, *"I'm applying for the position of..."*, *"I have experience in..."*, *"I look forward to hearing from you."*, *"Tell me about yourself."*, *"Why do you want to work here?"*, *"What are your strengths and weaknesses?"*, *"I prefer working indoors."*, *"The job is well-paid but very stressful."*, *"She works flexible hours."*, *"He has a lot of experience in..."*, *"She's qualified to work as a..."*, *"I'm planning to get a promotion."*, *"She's aiming to become a manager."*, *"My long-term goal is..."*, *"Employees must wear safety equipment."*, *"They are entitled to paid sick leave."*, *"You can't work without a permit."*, *"I work from home."*, *"Deadlines can be stressful."*, *"Let's work together to solve this"* *"There was a misunderstanding."*, *"She's great at resolving conflicts."*

Корисни идиоми: *Burn the midnight oil (to work late into the night), Climb the corporate ladder (to advance in one's career step by step), Think outside the box (to think creatively or in an unusual way), Get the ball rolling (to start something, especially a project or process), On the same page (to agree or understand each other), Pull your weight (to do your fair share of work), A breath of fresh air (someone or something that is new, different and refreshing), Take it easy (to relax and not worry too much), Under the weather (feeling sick or unwell), Break the ice (to start a conversation in a social situation, especially to reduce awkwardness).*

Тема: **ЈАВЕН ДОМЕН – ГЛОБАЛНИ ПРАШАЊА И ЖИВОТНА СРЕДИНА**

Вкупно часови: **27**

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/на да:

1. слуша и разбира информации поврзани со глобални прашања, појави и предизвици, вклучително и за животната средина;
2. чита и разбира потребни информации од текстови поврзани со глобални теми, кои содржат богат спектар на лексика и фигуративен јазик, фрази и идиоми од предметните области;
3. зборува и учествува во дискусии за прашања, феномени и предизвици на современото живеење на глобално ниво, вклучително и прашања од животната средина, користејќи соодветен вокабулар, колокации, идиоми, директен и прекажан говор, фрази за барање и давање совет, како и фрази за соодветно артикулирање на сопствениот став и мислење;
4. пишува кус состав и есеј на теми од животна средина и глобални прашања, користејќи соодветни сврзувачки средства и дискурсни маркери за последователност и логично изнесување на сопственото мислење.

Содржини (и поими):

Стандарди за оценување:

а) Јазични функции • исказување идност • разликување помеѓу дејство кое ќе биде завршено до определено време во иднината и дејство кое ќе се извршува во точно определено време во иднината • барање и давање препорака/совет • разликување помеѓу директно обраќање и прекажан говор • опишување на животната средина • изразување мислење за глобални теми • пишување кус состав на теми од животна средина и глобални прашања • организирање структура на есеј • пишување есеј за подобрување на животната средина	• Користи соодветна форма на глаголите во реченични структури кои означуваат идност и покажува разграничување на формите и нивните значенски импликации. • Прави дистинкција на формата и значењето, особено на временската рамка во која се очекува извршување на дејството без прецизна определба наспроти конкретен временски момент на извршување на дејството. • Разграничува и правилно применува трансформација на директен во прекажан говор и обратно, со соодветен глагол за опис на функцијата и со соодветна форма на глаголот. • Применува соодветни фрази за барање или давање совет. • Применува соодветни востановени изрази и фрази при исказување сопствено мислење. • Аргументира за глобални теми преку сопствен исказ, со свое мислење или учество во дискусија. • Препознава значење и користи разновиден опсег на именки, фрази и идиоми поврзани со глобални општествени прашања. • Учествува во разговор/дискусија/дебата за глобални теми и теми за животната средина. • Поврзува (усно и писмено) повеќе реченици во низа за да опише согледани состојби поврзани со глобални теми. • Поврзува најмалку три пасуса во низа користејќи новоусвоен вокабулар, фрази и идиоми, за пишување есеј на теми поврзани со глобални прашања и животна средина.
--	--

б) Лексички единици

- поими за глобални прашања: *inequality, violation, vandalism, poverty, hunger, pollution, inclusion, diversity, multiculturalism*
- колокации: *fight inequality, address a problem, worsening conditions, human rights violations, access to clean water, social unrest, widespread poverty, economic crisis*
- фрази и изрази: *at breaking point, brush under the carpet, out of hand, face the music, a ticking time bomb* ("The healthcare system is at breaking point in many countries." "We can't keep brushing homelessness under the carpet." "The refugee crisis is getting out of hand." "Governments must face the music for their inaction." "Climate change is a ticking time bomb.")
- идиоми: *throw away society, on thin ice, the last straw, bury your head in the sand, make a (big) difference* ("We live in a throw-away society where everything is disposable." "We're on thin ice if we continue to ignore global warming." "The oil spill was the last straw for environmentalists." "Some leaders still bury their heads in the sand about pollution." "Recycling can make a big difference.")
- поими за животна средина: *environment, harmful, dangerous, damaging, pollution, the ozone layer, global warming, acid rain, smoke from factories, car exhaust fumes, dumping industrial waste, conservation, protection of plants and animals, natural resources, cutting down tropical forests, aerosol cans*
- колокации: *wildlife conservation, natural disaster, endangered animals, habitat destruction, untouched landscapes, rare species, forests and wetlands, marine life*

- Разликува и соодветно применува во контекст зборови и фрази со кои се именуваат појави што се однесуваат на глобални теми и прашања за животната средина.
- Применува соодветни колокации поврзани со глобални општествени појави и прашања за животната средина.
- Објаснува значење на колокации и фрази поврзани со глобални теми.
- Применува форми на фигуративно изразување, преку колокации, најзастапени фрази и идиоми поврзани со глобални прашања и предизвици за човештвото.
- Препознава и користи лексика поврзана со животната средина.
- Разликува и користи соодветни колокации поврзани со глобални теми и теми од животната средина.
- Препознава и употребува идоматски изрази и фрази во контекст на прашања поврзани со животната средина.
- Составува (усно и писмено) реченици, соодветно употребувајќи колокации и фразеолошки изрази поврзани со глобални теми и прашања за животната средина.
- Користи соодветна лексика од доменот на глобалните феномени на современото живеење.
- Употребува соодветна колокациска комбинација со глаголите *do, make* и *take*.
- Препознава конотациски нијанси во начините на обраќање при барање и давање совет.
- Користи соодветни востановени фрази за искажување на личен став и мислење.

- идиоми и изрази: *a breath of fresh air, as free as a bird, down to earth, make hay while the sun shines, like a fish out of water* ("Going for a walk in the forest was a real breath of fresh air." "In the mountains, I felt as free as a bird." "He felt like a fish out of water during the hiking trip." "She's a very down-to-earth person who loves being outdoors." "We should protect the environment while we still can — make hay while the sun shines.")
- фрази со do, make, take: *do housework /chores, do exercise, do your best, do well/ badly, do someone a favour, make a decision, make an effort, make a mistake, make money, make friends, make a phone call, make an appointment, make progress, make a speech, make a suggestion, make a difference, take notes, take an exam/ test, take a photo/ picture, take a break, take a risk, take part (in something), take responsibility (for something), take your time, take advantage of, take place* ("He does exercise at the gym every morning." "We need to make a decision quickly." "Volunteering can make a real difference." "I'm taking the B1+ exam in December." "Starting your own business means taking a risk.")
- фрази за барање и давање препорака/ совет: *Do you think I should... / If I were you, ... / It's probably worth... / What would you do about... / Would you recommend... / It's much better to... / It's not a good idea to... / The best thing would be to...*
- фрази за искажување лично мислење и став (во устен и писмен контекст): *In my opinion, the government should... To solve this issue, we need to... The situation won't improve unless we... While some people argue that..., I believe that... Compared to the past, today we are more aware of... It's not just about individuals; companies must take responsibility too.*

в) Граматички структури:

- форма и употреба и увежбување на Future Continuous Tense and Future Perfect Tense (*"Don't call me at 10, I will be studying."* *"By 2026, they will have built the new bridge."*)
- увежбување на форми за исказување идност (Future Simple Tense, *be going to*, Present Continuous Tense, Present Simple Tense)
- форма и употреба на временски реченици (Time clauses) (*"We'll eat after he arrives."*)
- форма, употреба и увежбување на прекажан говор (Reported speech) (Present Simple Tense, Present Continuous Tense, Past Simple Tense, Present Perfect Simple Tense, Future Simple Tense) (*"He said (that) he worked at a bank."* *"She said (that) she was reading a new book."* *"Tom said (that) he had watched a movie the night before."* *"Anna said (that) she had finished her homework."* *"Bob said (that) he would call me later."*)
- форма и увежбување на претставки за формирање зборови со негативно (спротивно) значење
un- (not / opposite of) - with adjectives: *unhappy, unfair, unknown*, with verbs: *undo, untie, unlock*
in- (not / into / opposite) - *incomplete, inactive*
im- (used before m, b or p)- *impossible, impolite, imbalance*
ir- (used before r) - *irresponsible, irregular*
il- (used before l) - *illegal, illogical*
dis- (not / opposite of / reverse) - with verbs, and some adjectives or nouns -*disagree, disappear, dishonest*
- форма и увежбување наставки за формирање глаголи од именки и од придавки
-ize / -ise (British English: *-ise*, American English: *-ize*)
modern - modernize

- Препознава, прави дистинкција и правилно употребува форми со кои се исказува идност.
- Разграничува и точно применува *Future Continuous Tense* и *Future Perfect Simple Tense* и во однос на формата и во однос на значењето.
- Препознава и користи точна форма на глаголот во темпорални конструкции во кои се исказува идност, а се применува форма на *Present Simple Tense* и *Present Perfect Simple Tense*.
- Разграничува и применува точна форма на директен и индиректен говор.
- Применува соодветна трансформација на глаголот и прилозите при прекажан говор.
- Препознава и употребува соодветни претставки при збооробразување, во делот на спротивно и/или негативно значење исказано со придавка.
- Разграничува антоними за соодветните придавки.
- При збооробразување препознава претставки и наставки и го објаснува нивното значење.
- Препознава определен број типични наставки за формирање именки од глаголи, именки од именки и именки од придавки, при што идентификува нови именки во даден контекст.
- Разликува и употребува богат спектар на сврзувачки средства, неопходни за одржување кохезија и кохерентност на напишаниот текст.
- Користи соодветни сврзувачки средства за исказување: дополнителна информација, причинско-последична врска, спротивност, редослед, временска последователност, илустрирање низ пример, заклучок.

hospital - hospitalize
final - finalize
character - characterize
symbol - symbolize

-en

wide - widen
strength - strengthen
dark - darken
short - shorten
tight - tighten

-ify / -fy

beauty - beautify
simple - simplify
pure - purify
class - classify
solid - solidify

-ate

active - activate
motive - motivate
origin - originate
popular - populate

- сврзувачки средства кои се употребуваат при пишување есеј/состав за искажување:
дополнителни информации: *and, also, as well as, too, in addition, furthermore, moreover, besides* ("She is smart. Moreover, she is very kind.")
причина и последица: *because, since, as, due to, because of, so, therefore, thus, as a result, consequently* ("I stayed home because it was raining." "It rained; therefore, we didn't go out.")
спротивност: *but, however, on the other hand, in contrast, although, though, even though, despite, in spite of* ("I wanted to go out, but I was too tired." "Although it was cold, we went swimming.")

редослед или време: *first, firstly, then, next, after that, later, finally, before, after, while, when, until*
(*"First, we had lunch. Then, we went shopping."* *"I was watching TV while my sister was studying"*)

пример: *for example, for instance, such as, in fact, indeed, obviously, clearly* (*"I like sports, for example, football and basketball."* *"She is obviously very talented."*)

заклучок: *in conclusion, to sum up, to summarize, in brief, in short, finally, in other words* (*"In conclusion, learning English is very useful."* *"To sum up, we need more time."*)

Примери на активности:

Практична активност: *“Environmental audit / community check”*: учениците поделени во групи прават кратка „проверка“ на животната средина во нивната околина (училиште, соседство), при што запишуваат што ќе видат и на што ќе наидат: pollution, dumping waste, car exhaust fumes, air pollution, habitat destruction и проценуваат дали нешто е штетно употребувајќи го изучениот вокабулар *harmful / damaging / dangerous*. Потоа, секоја група составува листа на *3 мали работни акции* што можат да се направат (во училиштето или околината) за да ја подобрат животната средина — на пример, организирање акции за чистење, поставување корпи за рециклирање, садење растенија. Секоја група ја презентира својата ситуација и предложените акции и дискутира со соученици: што е реално, што би можеле да направат, кои се пречките итн.

Квиз: *“Global issues & idioms quiz”*: со помош на платформа како Kahoot, Quizizz се подготвува квиз со прашања:

1. *Multiple choice / single best answer* — “What does a ticking time bomb refer to in environmental discourse?”
2. *Fill in the blanks* — “Governments must face the ___ for inaction about climate change.”
3. *Match idiom to meaning* — *bury your head in the sand – to ignore a problem*
4. *True/False* — “The phrase *throw-away society* refers to a culture where many items are used once and discarded.”
5. *Sentence correction or transform* — дадена реченица, учениците ја коригираат граматички (придавки и модални глаголи).

По завршувањето на квизот учениците ги согледуваат и поправаат грешките.

Индивидуална активност: *“Blog post”*: учениците пишуваат *blog post* на тема: *“Which global issue worries me the most and what would I do about it?”*. Притоа користат:

- минимум четири поима за глобални прашања (inequality, pollution, poverty, climate change, habitat destruction);
- минимум два идиома / изрази (*on thin ice, a ticking time bomb, bury your head in the sand* итн.);
- најмалку две реченици со модални глаголи (must / might / could / can’t / may);
- најмалку една реченица со *If I were you... / It’s probably worth...* како предлог / совет;
- користење на *do / make / take* фрази каде што е соодветно;
- најмалку една комплексна реченица (со *while / unless / compared to the past*).

Истражувачка активност: *“Global case studies & responses”* : учениците во групи истражуваат конкретен случај на глобален предизвик: на пример, *deforestation in Amazon, water scarcity in Sub-Saharan Africa, air pollution in big cities, plastic pollution in oceans, endangered species loss* или *inequality in education/ health access*. За секој глобален предизвик учениците истражуваат:

1. Причини (why)
2. Последици (effects)
3. Што веќе се прави / проекти / организации / закони
4. Предлози за дополнителни мерки (local / global)

Изготвуваат кратка презентација која вклучува видео / слики / факти и користат идиоми и изрази („*breaking point*“, „*out of hand*“, „*fighting inequality*“, „*address the problem*“, „*widespread poverty*“). Потоа презентираат и поставуваат прашања (*What would you do differently? Which obstacles exist?*).

Креативна активност: *“Campaign slogan and poster/ video”*: во групи учениците креираат кампања (слоган, постер или кратко видео) за еден глобален проблем: на пример *pollution, climate change, inequality, habitat destruction*. Слоганите вклучуваат идиоми и изрази: *“Don’t bury your head in the sand — act now”, “We’re on thin ice — time to act”, “Your actions can make a big difference”*. Постерот/ видеото вклучува: визуелни елементи (слики, цртежи, графикони), краток опис (проблем и решенија) и повик кон акција (*take part, volunteer, raise awareness*). Групите ја презентираат кампањата пред класот.

Играње улоги: *“Press conference/ stakeholder meeting”* Учениците поделени во мали групи добиваат разни улоги како на пример: *environmental activist, government representative, factory owner, citizen of a certain area, journalist*.

Тема: *a local environment crisis (pollution, deforestation, industrial waste)* или *global issue at local level*.

Новинарот поставува прашања: *“Why has pollution reached a breaking point in your town?”, “What do you propose?”*

Секој одговор го содржи новоусвоената лексика: *harmful, damaging, global warming, natural resources, face the music, out of hand, fight inequality, address the problem*.

Потоа групата дискутира кои предлози и аргументи беа најсилни, кои компромиси треба да се направат во иднина.

Групен проект: *“Global / local action plan for sustainability”*: во групи учениците креираат акционен план за својата заедница или град, кој се однесува на глобалните прашања: *pollution, waste management, inequality, conservation, education*. Проектот вклучува:

Анализа на состојбата (како е сега)

Предложени мерки / проекти

Вклучување на заедницата (*how to get involved, lend a hand, pitch in*)

Предвидени ресурси / партнери (*charities, local government, volunteers*)

Календар (*when each measure will take place*)

Како да се следи успехот / евалуација

Групите подготвуваат презентација и секоја група објаснува како нивниот план е најдобар и најкреативен (применувајќи ги усвоените модални глаголи, идиоми и препораки).

Дискусија: “Which global issue deserves most urgent attention?” учениците поделени во мали групи разгледуваат 3–4 глобални предизвици (*pollution/ climate change, inequality / poverty, habitat destruction, lack of access to clean water*), при што секоја група го застапува одредениот предизвик. Учениците во групи подготвуваат аргументи: зошто токму нивниот проблем е најитен, какви мерки треба да се превземат и кои се пречките со кои се соочуваат. Потоа во структурирана дискусија секоја група го претставува својот аргумент, другите поставуваат прашања и се споредуваат, употребувајќи ги фразите за изразување мислење: “*In my opinion, the government should...*”, “*To solve this issue, we need to...*”, “*While some people argue that..., I believe that...*”. На крај, учениците одлучуваат кој аргумент е најубедлив и објаснуваат зошто.

Индивидуална активност: Учениците индивидуално ги поврзуваат фразите/идиомите со нивното значење

Пример: **Go green** (*to live in a way that is good for the environment*), **Grassroots movement** (*a community-based initiative or movement*) **In the same boat** (*facing the same problems or situation together*), **The tip of the iceberg** (*a small, visible part of a much larger problem*) **A breath of fresh air** (*something new and refreshing*) **Make waves** (*to cause a noticeable change or disturbance*).

Дискусија: учениците поделени во групи ги истражуваат карактеристиките на наведените области и прашања изработуваат презентација за примери на добра практика од една или повеќе сродни системи/земји.

Пример за теми:

Climate Change and Global Warming -*Causes and effects of climate change, Actions individuals and governments can take;*

Pollution: Air, Water, and Land -*Types of pollution and their sources, Impact on health and ecosystems, Ways to reduce pollution;*

Recycling and Waste Management- *Importance of recycling, Different types of recyclable materials,How communities manage waste;*

Endangered Species and Wildlife Conservation- *Animals at risk of extinction, Reasons for loss of habitat, Conservation efforts and wildlife protection;*

Deforestation and Forest Protection- *Causes of deforestation, Effects on the environment and indigenous communities, How to protect forests;*
Renewable Energy vs. Fossil Fuels- *Types of renewable energy (solar, wind, hydro), Pros and cons of renewable and non-renewable energy, Future of energy production;*

Water Scarcity- *Causes of water shortages, Importance of clean water, How to save water at home and in communities;*

Natural Disasters and Their Impact: *How they affect people and environments, Preparedness and emergency response;*

Sustainable Living and Eco-Friendly Choices- *What does it mean to live sustainably?, Everyday eco-friendly habits.*

Практична активност : учениците истражуваат различни форми на рециклирање, ги претставуваат предностите и предизвиците со кои би се соочиле при примената во локалната средина и изработуваат постер или изготвуваат кус аудио осврт со кој локалната заедница ќе биде запозната со предностите и повикана да земе учество.

Тема: **КУЛТУРА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА**

Вкупно часови: Задолжителна компонента, која треба да се планира и реализира во рамки на часовите од сите четири теми, распоредени во текот на целата учебна година.

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде оспособен/-на да:

1. демонстрира способност за препознавање и разбирање на значајни аспекти на културата на земјите од англиското говорно подрачје, споредувајќи ја со сопствената култура и со други култури;
2. ги применува новостекнатите јазични и културни знаења за анализа и интерпретација на текстови, прилози од медиуми – печатени и визуелни – со културолошки теми;
3. го користи стекнатиот вокабулар и граматички структури за опис и споредба на обичаи, традиции и културни практики меѓу сопствената и изучуваната култура.

Ученикот/ученичката ќе:

1. развива емпатија и почит кон луѓето со поинакви културни традиции;
2. покажува позитивен став кон културните разлики и културната разновидност;

3. ја разбира и прифаќа вредноста на мултикултурниот дијалог како начин за збогатување на сопствените погледи и искуства; 4. размислува критички за сопствените ставови, стереотипи и предрасуди кон други култури; 5. ги почитува универзалните вредности како што се толеранцијата, соработката и заемното разбирање.	
Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
Содржините во наставната програма се насочени кон продлабочено запознавање на учениците со културните, цивилизациските и општествените аспекти на земјите каде што англискиот јазик се користи како официјален јазик. Целта е учениците да ги разберат специфичните културни карактеристики, традиции, општествени вредности и начини на комуникација во различни англискоговорни средини. Преку вакви активности тие ќе развиваат поширока културна свест, толеранција и почитување на различностите. Дополнително, наставната програма има за цел да ги поттикне учениците да прават споредби помеѓу туѓите култури и сопствената, со што ќе стекнат критичко мислење, способност за анализа и подобро разбирање на сопствениот културен идентитет во глобален контекст. На овој начин, изучувањето на англискиот јазик не се ограничува само на јазичните структури и вокабулар, туку станува средство за интеркултурна комуникација и за развивање лични и социјални компетенции.	• Препознава клучни показатели на празници, обичаи и традиции на дадена култура. • Ја објаснува историската, социјална и обичајна позадина на обичаи и вредности преку кои се одразуваат културните практики на англофонските средини. • Прави споредба на обичаите, традициите и празниците на дадената и сопствената култура, опишувајќи ги сличностите и разликите преку релевантни примери. • Ги препознава и толкува културните симболи, вклучително и невербални знаци, објаснувајќи го нивното значење. • Ги употребува стекнатите јазични вештини, како и културолошки компетенции преку комуникациски чинови кои бараат интеркултурна комуникација.
Примери на активности: Индивидуална активност: учениците наведуваат колокации и синоними од релевантен вокабулар. Колокации: <i>cultural differences/identity/exchange, communicate effectively/clearly, cultural stereotype/break a stereotype, follow/respect a tradition, read/positive body language, cause/avoid misunderstanding, promote/celebrate diversity, fight/racial prejudice, formal language/setting, informal tone/conversation</i> Синоними: <i>cultural identity (ethnicity, nationality), misunderstanding (confusion, misinterpretation), diversity (multiculturalism, variety), body language (gestures, facial expressions), formal/informal (polite/casual), communication style (interaction style), tradition (custom, practice), culture (tradition, heritage), prejudice (bias, discrimination)</i>	

Играње улоги: учениците низ тимска задача истражуваат и симулираат сцени од значајни аспекти на одбележувањето, прославувањето празник од дадена култура. При тоа ја применуваат соодветната лексика, изрази, начин на поздравување и норми за дадениот комуникациски чин.

Квиз: учениците поделени во мали групи, се натпреваруваат на квиз со прашања од типот "Избери го точниот одговор", во врска со културните традиции и обичаи од дадена култура, но и од други култури. Квизовите може да бидат тематски, за определен празник или за симболиката на невербални знаци од изучуваната култура и други култури.

1. Which of the following is considered poor etiquette in Japan?

a) Offering a gift with two hands. b) Placing your chopsticks upright in your food. c) Taking off your shoes before entering someone's home.

2. Which colour should you avoid wearing in Brazil?

a) Red b) Purple c) Yellow

3. In India, what do vegetarian Hindus typically not eat?

a) Meat, fish, seafood, eggs and any dairy products b) Meat, fish, seafood and eggs

c) Meat, fish and seafood

4. In which country is the number 4 considered unlucky?

a) China b) Mexico c) Iran

5. In which country does nodding the head up and down mean 'no' rather than 'yes'?

a) Bulgaria b) Russia c) Thailand

6. Which country has the most time zones?

a) Russia b) China c) France

7. What is the Chinese term used to describe the concept of having a network of reciprocal relationships?

a) Keji b) Mianzi c) Guanxi

8. What is Jewish New Year commonly known as?

a) Rosh Hashanah b) Yom Kippur c) Hanukkah

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ И ИНТЕРКУЛТУРНОСТ

Наставниците во гимназиското образование поттикнуваат инклузивност преку обезбедување активно вклучување на сите ученици во наставните активности. Соодветно ги адаптираат методите на работа за да одговараат на различните когнитивни и емоционални потреби на учениците, користејќи пристапи како индивидуализација, диференцијација, тимска работа и соученичка поддршка. При работа со ученици со попреченост, наставниците применуваат индивидуални образовни планови кои вклучуваат прилагодени резултати од учење и стандарди за оценување и овозможуваат дополнителна поддршка од образовни асистенти, медијатори, тutori-волонтери и професионалци од ресурсните центри.

Редовното следење на напредокот на учениците, особено оние од ранливите групи, е од суштинско значење. Наставниците навремено ги идентификуваат евентуалните тешкотии и обезбедуваат насоки за нивно надминување, притоа создавајќи поддржувачка средина за постигнување на резултатите од учењето. Овој пристап не само што ги поттикнува академските постигнувања, туку и ја гради самодовербата на учениците и нивното чувство на припадност.

Во промовирањето на родова рамноправност, наставниците внимаваат да не се поттикнуваат стереотипни родови улоги при организирање на активностите. При формирањето групи за работа или доделувањето задачи, наставниците обезбедуваат рамнотежа помеѓу момчињата и девојчињата, додека при користењето примери, текстови и илустрации ја поддржуваат родовата сензитивност и ги поттикнуваат учениците да ги надминат родовите стереотипи. Наставниот процес е осмислен така што родовата еднаквост и етничката/културната сензитивност се природен дел од сите активности, особено преку користење, секаде каде што е можно, материјали и содржини кои промовираат интеркултурализам и меѓуетничка интеграција.

Наставниците ги воведуваат учениците во различни културни перспективи преку активности кои промовираат почитување на различностите во сите можни ситуации. Ова им овозможува на учениците да развијат свест за интеркултурно разбирање и соработка, што е основа за создавање и развој на кохезивно, хармонично општество.

ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За да овозможи учениците да ги постигнат очекуваните стандарди за оценување, наставникот/наставничката континуирано ги следи активностите на учениците за време на поучувањето и учењето и прибира информации за напредокот на секој ученик. За учеството во активностите, учениците добиваат повратна информација во која се укажува на нивото на успешност во реализацијата на активноста/задачата и се даваат насоки за подобрување (формативно оценување).

Оценувањето на постигањата на учениците се врши врз основа на дадените стандарди за оценување, со позитивно нагласување на постигнатиот напредок на учениците за владеење на јазикот, а не негативно истакнување на недостатоците. Бидејќи во втора година гимназиско образование по предметот англиски јазик учениците ги совладуваат сите четири јазични вештини: слушање со разбирање, читање со разбирање, говорење (говорна интеракција и продукција) и пишување (писмена интеракција и писмена продукција), наставникот/наставничката ги следи и оценува:

- усни одговори на прашања поставени од наставникот/-чката или од соучениците и учеството во дијалози со примена на усвоениот вокабулар;
- зборување и учествување во разговор/дискусија/дебата на познати теми, искажување свое мислење и став и аргументирање на искажаното мислење;
- читање и разбирање дадени информации, извлекување заклучок од прочитан текст и давање мислење во врска со прочитаното;
- пишување реченици, дијалози, пасуси и цели текстови;
- употреба на вокабуларот од темите во програмата при зборување и пишување;
- домашни задачи.

За секоја тема ученикот/ученичката добива бројчана сумативна оценка согласно постигнатите стандарди за оценување, односно колку ги/ја постигнал/а очекуваните резултати од конкретната тема. Бројчаната сумативна оценка се изведува како комбинација од резултатот постигнат на тест на знаење во комбинација со оценката за напредувањето констатирана преку различните техники на формативно оценување. Сумативното оценување е поврзано со определени периоди во наставната година (тримесечие, полугодие и крај на учебна година).

Почеток на имплементација на наставната програма	учебна 2026/2027 година
Институција/ носител на програмата	Биро за развој на образованието
Согласно член 21 став 3 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 и 67/17, 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20, 78/25 и 132/25), министерката за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Англиски јазик</i> за II (втора) година гимназиско образование.	бр. <u>13-13939/8</u> <u>21.11.2025</u> година Министерка за образование и наука, проф. д-р Весна Јаневска, с.р.